

Злочинність серед неповнолітніх стає однією з найсерйозніших проблем сучасного суспільства. Вона відображає не лише моральні цінності та рівень соціально-економічного розвитку країни, але й має вагомий вплив на майбутнє суспільства. Часто злочини, скоєні підлітками, вказують на глибокі соціальні та культурні проблеми, а також економічні труднощі. Дане явище потребує глибокого вивчення, оскільки формує основи майбутнього покоління. Останні тенденції вказують на зростання насильницьких злочинів серед неповнолітніх, поширення наркотичних речовин та алкоголю, а також використання сучасних технологій для вчинення правопорушень. У нинішніх умовах глобальних змін та швидкого розвитку технологій проблема злочинності молоді стає все більш актуальною. Злочини, які скоюють неповнолітні, відображають не тільки вплив зовнішнього середовища, а й недоліки у системі освіти, виховання та правової профілактики, що потребують негайної уваги.

Загальна кількість вчинених неповнолітніми кримінальних правопорушень за період з 2017 по 2023 роки знизилась вдвічі – з 5608 до 2529. [1] При цьому найменшу кількість вчинених неповнолітніми кримінальних правопорушень було зареєстровано у 2022 році при тому, що в цьому році відбулось суттєве зростання загальної злочинності. Це може бути пов'язано з декількома факторами.

Домінуючими в загальній масі вчинених неповнолітніми кримінальних правопорушень є посягання на власність (60-70%); за ними у порядку зменшення йдуть кримінальні правопорушення: проти життя та здоров'я особи (9-14%), у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення (3-11%), проти безпеки руху та експлуатації транспорту (близько 6%), проти громадського порядку та моральності (3-3,5%), проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів (близько 2%), проти громадської безпеки (близько 1%). Інші категорії кримінальних правопорушень у структурі злочинності неповнолітніх складають менше 1% кожна [2].

Погоджуючись з думкою вчених, варто зазначити, що пояснюючи причини індивідуальної злочинної поведінки, слід враховувати, що зовнішні фактори середовища, а також внутрішні особистісні риси самі по собі не можуть спричинити скоєння кримінального правопорушення. Ці чинники проходять через внутрішній світ людини — її світогляд, систему цінностей, інтереси та нахили, що формують мотивацію і рішення вчиняти протиправні дії. [3, с. 137] Тобто, носієм причини індивідуальної злочинної поведінки виступає людина та її антисуспільна мотивація.

Насамперед слід зазначити, що неповнолітні злочинці часто вирізняються наявністю негативних рис, які не притаманні законослухняним громадянам. Серед них – відчуження від нормальних соціальних зв'язків, стосунків і цінностей, низький рівень освіти, культури та моральності. Вони схильні вважати кримінальні засоби прийнятними для досягнення своїх цілей. До того ж, їхні психологічні характеристики включають підвищену імпульсивність і тривожність, що поглиблює схильність до правопорушень. [4, с. 712]

У структурі причин злочинності серед неповнолітніх важливу роль відіграє так звана «ігрова потреба», що проявляється в легковажному ставленні до своїх дій. Підлітки часто недооцінюють наслідки запланованого та недостатньо усвідомлюють скоєне, сприймаючи свої вчинки як небезпечну «гру». У таких випадках їхніми жертвами переважно стають діти, жінки, літні люди або особи з проблемами з алкоголізмом чи наркоманією, оскільки вони здаються підліткам легшими мішенями. В основі таких дій лежить бажання підлітків домінувати та самостверджуватися через пригнічення слабших, що є особливістю підліткової психології.

Аналізуючи дані правопорушення, слід зазначити, що їх зазвичай скоюють підлітки, які виростили в неблагополучних соціальних умовах. Це діти із занедбаних сімей, вихованці інтернатів або ті, хто не отримує належної турботи й підтримки. Відторгнення та неприйняття з боку суспільства формують у таких підлітків відчуття ворожості та агресії до соціуму. Вони компенсують своє почуття непотрібності й вразливості через аморальну поведінку, зловживання алкоголем та вчинення насильства. Прагнення самоствердитися та подолати соціальну ізоляцію найчастіше здійснюється через насильство, яке підживлюється їхньою агресією та розчаруванням.

Для нашої держави запобігання злочинності неповнолітніх та боротьба з нею є одним із найбільш пріоритетних напрямів розвитку. Стан і тенденції злочинності неповнолітніх вимагає рішучих і цілеспрямованих заходів для її попередження. Необхідно досліджувати всі чинники, які детермінують цю злочинність. Результативним засобом запобігання злочинності взагалі, а злочинності серед неповнолітніх, зокрема є принцип неминучості покарання і справа не в тяжкості покарання а в усвідомленні, що кожне правопорушення буде виявлено і належним чином оцінено в кримінальному відношенні. Попередження злочинності неповнолітніх виступає потужною основою кримінально-правового захисту прав дітей.

Література

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/prozareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozsliduvannya-2>
2. Про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalnopravoporushennya-2>
3. Криминологія : підручник. Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін. ; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2020. 384 с.
4. Закалюк А. П. Курс сучасної української криминології: теорія і практика: у 3 кн. Київ.: Видавничий дім «Ін Юре», 2007. Кн. 2. С. 712.

Чава Віктор Вікторович
Науковий керівник – канд .філос. наук, доц. Варипаєв О.М.
Державний біотехнологічний університет

НОРМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Права та свободи людина і громадянина проголошені в усьому світі найвищою цінністю. Одним із актуальних питань залишається питання можливості їх реалізації та захисту. Утвердження, забезпечення, реалізація прав людини є важливим напрямом діяльності, що вказує на демократичність сучасної правової держави.

Відповідно до статті ст. 3 Конституції нашої держави – людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Гарантії дотримання прав людини та їх захисту закріплені як в національних, так і в міжнародних нормативних актах. Основна проблема співвідношення міжнародного і національного права полягає насамперед у визначенні ступеня впливу цих двох видів права один на одного.

16 липня 1990 року Верховною Радою УРСР була прийнята Декларація про державний суверенітет, в якій Розділом 10 було закріплено наступне положення: Україна визнає верховенство загальнолюдських цінностей над класовими, примат норм міжнародного права перед нормами внутрішнього права. Ось тут виникає питання співвідношення норм міжнародного та національного прав.

В доктрині права існують три концепції співвідношення міжнародного й національного права: